SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
LẠNG SƠN
ĐỀ CHÍNH THỨC

KÌ THI TUYỂN SINH LỚP 10 THPT
NĂM HỌC 2026 - 2027
Môn thi: Ngữ văn
Thời gian làm bài: 120 phút (không kể thời gian giao đề)
Đề thi gồm có 01 trang, 07 câu

PHẦN ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)
Đọc bài thơ sau:

MẸ
Viễn Phương[1]

Con nhớ ngày xưa mẹ hát:
... "Hoa sen lặng lẽ dưới đầm
Hương hoa dịu dàng bát ngát
Thơm tho không gian, thời gian"...
Mẹ nghèo như đóa hoa sen
Tháng năm âm thầm lặng lẽ,
Giọt máu hòa theo dòng lệ
Hương đời mẹ ướp cho con.

Khi con thành đóa hoa thơm
Đời mẹ lắt lay chiếc bóng
Con đi... chân trời gió lộng
Mẹ về... nắng quái[2] *chiều hôm*
Sen đã tàn sau mùa hạ
Mẹ cũng lìa xa cõi đời,
Sen tàn rồi sen lại nở
Mẹ thành ngôi sao trên trời.
(https://www.thivien.net)

Thực hiện các yêu cầu:
Câu 1. (0,5 điểm) Xác định thể thơ của bài thơ trên.
Câu 2. (0,5 điểm) Chỉ ra tên loài hoa được nhắc đến trong bài thơ.
Câu 3. (1,0 điểm) Trình bày cách hiểu của em về những dòng thơ:
Khi con thành đóa hoa thơm
Đời mẹ lắt lay chiếc bóng
Câu 4. (1,0 điểm) Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ so sánh trong câu thơ:
Mẹ nghèo như đóa hoa sen
Câu 5. (1,0 điểm) Em hãy rút ra một bài học cho bản thân sau khi đọc bài thơ và nêu ý nghĩa của bài học đó *(trình bày 05-07 dòng)*.
PHẦN VIẾT (6,0 điểm)
Câu 6. (2,0 điểm)
Viết đoạn văn nghị luận *(khoảng 200 chữ)* phân tích hình ảnh người mẹ trong hai khổ thơ sau:
Mẹ nghèo như đóa hoa sen
Tháng năm âm thầm lặng lẽ,
Giọt máu hòa theo dòng lệ
Hương đời mẹ ướp cho con.
Khi con thành đóa hoa thơm
Đời mẹ lắt lay chiếc bóng
Con đi... chân trời gió lộng
Mẹ về... nắng quái chiều hôm
(Trích Mẹ, Viễn Phương, https://www.thivien.net)

Câu 7. (4,0 điểm)
Viết bài văn nghị luận *(khoảng 600 chữ)* trình bày suy nghĩ của em về vấn đề tự học của học sinh hiện nay.

----------Hết----------
Họ và tên thí sinh..... **SBD:**.....

[1] Viễn Phương (1928-2005), quê ở An Giang. Ông là nhà thơ hiện đại tiêu biểu với hồn thơ trong sáng, xúc cảm sâu lắng, chân thành.
[2] *nắng quái*: nắng gắt buổi chiều.

ĐÁP ÁN – HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

PHẦN ĐỌC HIỂU

Câu 1. Xác định thể thơ của bài thơ trên.

Bài thơ được viết theo **thể thơ sáu chữ**.

Mỗi dòng thơ thường có 6 tiếng, ví dụ:

Mẹ nghèo như đóa hoa sen

Tháng năm âm thầm lặng lẽ

Câu 2. Chỉ ra tên loài hoa được nhắc đến trong bài thơ.

Loài hoa được nhắc đến trong bài thơ là **hoa sen**.

Câu 3. Trình bày cách hiểu về những dòng thơ:

Khi con thành đóa hoa thơm

Đời mẹ lắt lay chiếc bóng

Hai dòng thơ nói về sự đối lập giữa **người con** và **người mẹ**. "Khi con thành đóa hoa thơm" nghĩa là khi người con đã lớn khôn, trưởng thành, có cuộc sống tốt đẹp, trở thành niềm tự hào của mẹ. Còn "Đời mẹ lắt lay chiếc bóng" gợi hình ảnh người mẹ đã già yếu, hao gầy, cuộc đời mong manh sau bao năm vất vả, hi sinh vì con. Qua đó, tác giả thể hiện niềm xúc động, xót xa và biết ơn sâu sắc trước công lao thầm lặng của mẹ.

Câu 4. Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ so sánh trong câu thơ:

Mẹ nghèo như đóa hoa sen

Câu thơ sử dụng biện pháp tu từ **so sánh**: so sánh "mẹ nghèo" với "đóa hoa sen". Hình ảnh hoa sen gợi vẻ đẹp trong sáng, thanh cao, bình dị, dù sống trong bùn vẫn tỏa hương thơm ngát. Qua cách so sánh ấy, tác giả làm nổi bật vẻ đẹp của người mẹ: tuy nghèo khó, vất vả nhưng mẹ vẫn giàu đức hi sinh, vẫn âm thầm dành những điều tốt đẹp nhất cho con. Biện pháp so sánh còn làm cho câu thơ giàu hình ảnh, giàu cảm xúc, thể hiện tình yêu thương, sự kính trọng và biết ơn của người con đối với mẹ.

Câu 5. Rút ra một bài học cho bản thân sau khi đọc bài thơ và nêu ý nghĩa của bài học đó.

Sau khi đọc bài thơ, em rút ra bài học rằng mỗi người cần biết yêu thương, kính trọng và biết ơn cha mẹ. Cha mẹ, đặc biệt là mẹ, đã hi sinh rất nhiều để con được lớn khôn, trưởng thành. Vì vậy, em cần chăm ngoan, học tập tốt, lễ phép và quan tâm đến cha mẹ nhiều hơn. Bài học ấy giúp em sống có trách nhiệm, biết trân trọng tình cảm gia đình. Đồng thời, em hiểu rằng lòng hiếu thảo là một phẩm chất đẹp mà mỗi người con cần có.

PHẦN VIẾT

Câu 6. Viết đoạn văn khoảng 200 chữ phân tích hình ảnh người mẹ trong hai khổ thơ

Bài làm tham khảo

Trong hai khổ thơ trích bài thơ *Mẹ* của Viễn Phương, hình ảnh người mẹ hiện lên thật đẹp đẽ, cảm động và giàu đức hi sinh. Trước hết, mẹ được so sánh với "đóa hoa sen" – loài hoa bình dị mà thanh cao. Dù cuộc đời nghèo khó, mẹ vẫn âm thầm, lặng lẽ chịu đựng bao vất vả vì con. Những câu thơ "Tháng năm âm thầm lặng lẽ", "Giọt máu hòa theo dòng lệ" gợi ra cuộc đời nhiều đau khổ, nhọc nhằn của mẹ. Mẹ đã hi sinh cả máu, nước mắt và tuổi xuân để nuôi con khôn lớn. Đặc biệt, hình ảnh "Hương đời mẹ ướp cho con" cho thấy những điều tốt đẹp nhất trong cuộc đời mẹ đều dành cho con. Khi con trưởng thành, "thành đóa hoa thơm", cũng là lúc mẹ đã già yếu, "lắt lay chiếc bóng". Sự đối lập ấy khiến người đọc xúc động và xót xa. Qua hai khổ thơ, Viễn Phương ca ngợi tình mẹ bao la, thầm lặng, đồng thời nhắc nhở mỗi người con phải biết yêu thương, kính trọng và biết ơn mẹ.

Câu 7. Viết bài văn khoảng 600 chữ trình bày suy nghĩ về vấn đề tự học của học sinh hiện nay

Bài làm tham khảo

Trong học tập, bên cạnh sự hướng dẫn của thầy cô và sự giúp đỡ của bạn bè, tự học có vai trò vô cùng quan trọng. Đặc biệt đối với học sinh hiện nay, khi tri thức ngày càng rộng mở, việc tự học càng trở thành một yêu cầu cần thiết.

Tự học là quá trình người học chủ động tìm hiểu, ôn luyện, khám phá và chiếm lĩnh tri thức bằng chính sự cố gắng của bản thân. Tự học không có nghĩa là học một mình hoàn toàn mà là biết chủ động học tập, không chỉ chờ thầy cô nhắc nhở hay truyền đạt. Người biết tự học thường biết đặt mục tiêu, biết sắp xếp thời gian, biết đọc sách, làm bài, tra cứu tài liệu và tự kiểm tra kết quả học tập của mình.

Tự học có ý nghĩa rất lớn đối với học sinh. Trước hết, tự học giúp học sinh nắm chắc kiến thức hơn. Trên lớp, thời gian học có hạn, thầy cô không thể giảng đi giảng lại mãi một vấn đề cho từng học sinh. Vì vậy, nếu biết tự học ở nhà, học sinh sẽ hiểu bài sâu hơn, nhớ kiến thức lâu hơn và biết vận dụng vào bài tập. Tự

học còn giúp mỗi người rèn luyện tính kiên trì, tự giác và tinh thần trách nhiệm. Một học sinh chỉ học khi bị nhắc nhở sẽ khó tiến bộ bền vững. Ngược lại, người biết tự học sẽ chủ động vượt qua khó khăn, biết sửa lỗi sai và ngày càng trưởng thành hơn trong suy nghĩ.

Trong thời đại hiện nay, tự học lại càng quan trọng. Internet, sách báo, các bài giảng trực tuyến mở ra rất nhiều cơ hội học tập. Học sinh có thể tìm thêm tài liệu, xem lại bài giảng, luyện đề, học ngoại ngữ hoặc phát triển kĩ năng mềm. Tuy nhiên, điều đó cũng đòi hỏi học sinh phải biết chọn lọc thông tin. Nếu không có ý thức tự học đúng đắn, các em dễ bị cuốn vào trò chơi điện tử, mạng xã hội hoặc những nội dung vô bổ. Vì vậy, tự học không chỉ là học kiến thức mà còn là rèn luyện bản lĩnh, khả năng quản lí thời gian và ý chí vượt lên chính mình.

Thực tế cho thấy, nhiều học sinh hiện nay đã có tinh thần tự học tốt. Các bạn biết lập thời gian biểu, chuẩn bị bài trước khi đến lớp, tích cực đọc sách và luyện tập thêm. Nhờ vậy, kết quả học tập ngày càng tiến bộ. Tuy nhiên, vẫn còn một số học sinh học tập thụ động, chỉ học khi gần kiểm tra, làm bài qua loa, phụ thuộc vào sách giải hoặc chép bài của bạn. Cách học ấy khiến các bạn hổng kiến thức, thiếu kĩ năng suy nghĩ độc lập và khó đạt kết quả cao.

Để rèn luyện khả năng tự học, mỗi học sinh cần xác định mục tiêu học tập rõ ràng. Các em cần biết phân chia thời gian hợp lí giữa học tập, nghỉ ngơi và giải trí. Khi học, cần tập trung, ghi chép cẩn thận, chủ động đặt câu hỏi với những điều chưa hiểu. Ngoài sách giáo khoa, học sinh nên đọc thêm sách tham khảo, luyện bài tập phù hợp và biết sử dụng internet một cách hiệu quả. Quan trọng hơn, mỗi người cần có ý chí, không nản lòng trước những bài khó, không học đối phó mà phải học vì tương lai của chính mình.

Tóm lại, tự học là con đường quan trọng giúp học sinh chiếm lĩnh tri thức và hoàn thiện bản thân. Trong xã hội hiện đại, người biết tự học sẽ có nhiều cơ hội phát triển hơn. Vì vậy, mỗi học sinh cần rèn luyện thói quen tự học ngay từ hôm nay để đạt kết quả tốt trong học tập và chuẩn bị hành trang vững chắc cho tương lai.